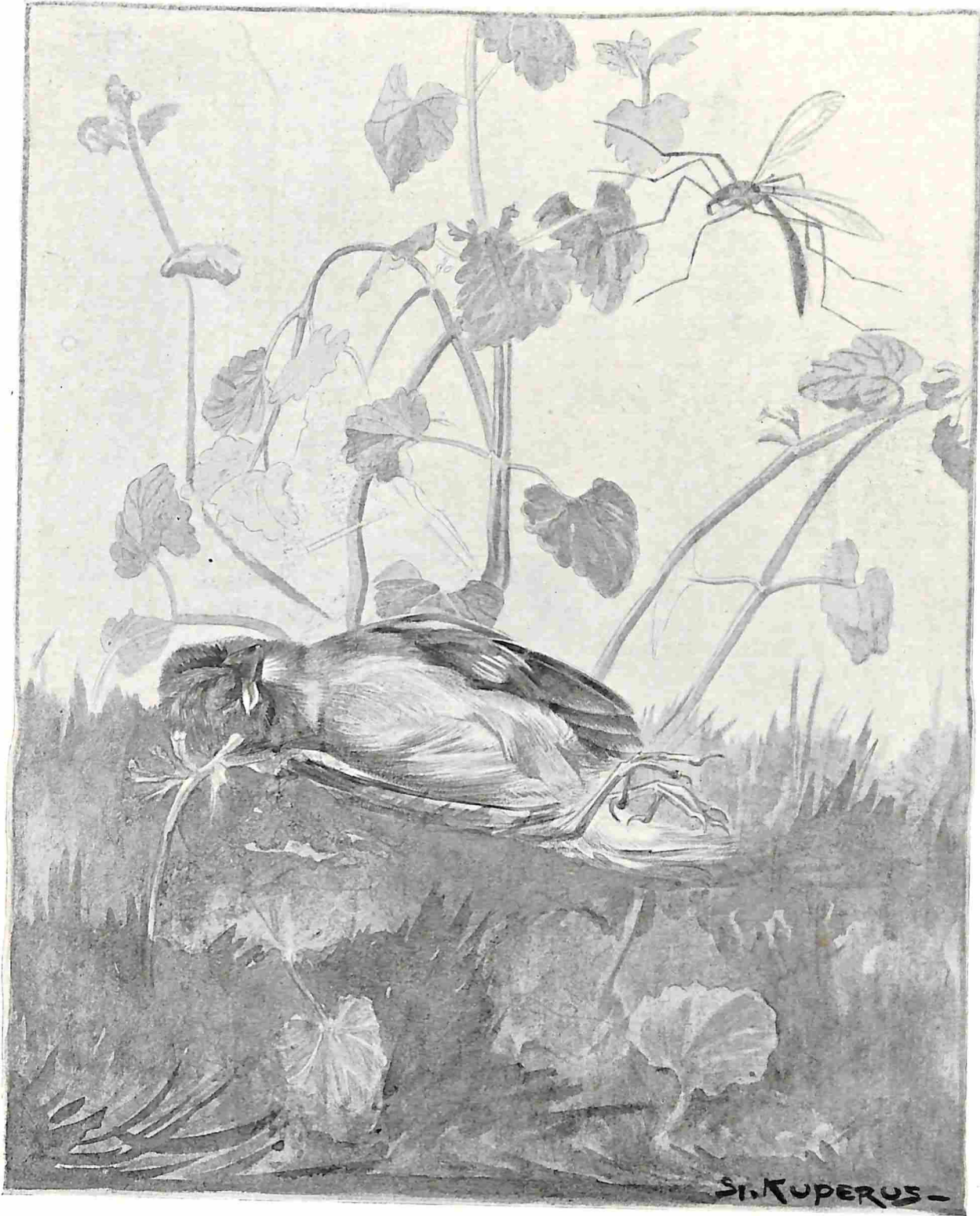

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 38.

ZATERDAG 18 SEPTEMBER 1920.

JONGE DOODE MUSCH.
Naar de teekening van Sj. Kuperus.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

JONGE DOODE MUSCH, ILLUSTRATIE	BLZ. 445
KINDEREN DER ZEE (38), NAAR HET ENGELSCHE VAN H. DE VERE STACPOLE	446
UDENAARDE, DOOR S., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 448—451
VALKENIERS EN VALKENJACHT, DOOR A. F. VAN BEURDEN	BLZ. 450
VLEESCHETENDE PLANTEN (SLOT), DOOR A. J. VAN LAREN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 452—453
DE ZEVEN WERKEN VAN BARMHARTIGHEID (SLOT), GEÏLLUSTREERD	BLZ. 454—456
WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR, DOOR F. ST. MARS, VERTAALD DOOR S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG	BLZ. 455

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

KINDEREN DER ZEE.

38) Naar het Engelsch van H. de Vere Stacpole.

BOEK III.

DE FULMAR.

HOOFDSTUK IX.

ZIJ VERNEEMT DE TIJDING.

DE „Ingolfur” zou den volgende morgen om vier uur vertrekken en om twee uur ging Magnuss zien of de boot was aangekomen; daarop keerde hij terug naar Gunarsson's huis. Hij wist dat deze uit was en zich boven in het dal bevond.

Toen hij bij de deur kwam, ging zijn adem zwaar, zijn lippen waren droog en hij kon nauwelijks een woord uitbrengen toen het kleine dienstmeisje verscheen.

Ja, Schwalla was thuis. Hij volgde de dienstbode naar de woonkamer waar zij hem achterliet om haar meesteres te gaan waarschuwen.

Terwijl hij op haar wachtte, liep hij de kamer op en neer. Ofschoon hij droge lippen had, waren zijn handpalmen zoo nat van zweet, dat hij ze onophoudelijk aan zijn jas moest afvegen.

Van tijd tot tijd stond hij stil om de fotografieën aan den wand te bezichtigen.

Hier was Thorsmörk en de Eygafjalla Jokull, waarover het ijs lag uitgespreid als was het er met een grooten lepel over uitgestort; hier was Skarsstöd en daar de oorsprong der Flóka, een schemerachtige spelonk in het bazalt uitgehouwen, waardoor men de sneeuw van de Lang Jokull kon zien. Hij bekeek ze alle aandachtig, alle kleine details opmerkend. Het scheen hem toe dat iedere rotstop en elke rotsdeel uitmaakte van de zaak waarvoor hij was gekomen. Hij bekeek juist de laatste plaat toen Schwalla binnentrad.

Zij sloot werktuigelijk de deur, zonder haar blik af te wenden van den man die aan den tegenovergestelden kant van het vertrek stond. Zij wist plotseling dat hij was gekomen om over Ericsson te spreken en noodlottig nieuws zou brengen. Zij kwam recht op hem af, met bleke lippen doch zonder eenige aarzeling. Hij was gekomen om haar de waarheid te vertellen, hiervan was zij overtuigd — even zeker als zij was van het feit, dat Ericsson haar voor altijd had verlaten.

„Wat is er?” vroeg zij.

Magnuss hield de hand aan zijn boord als of deze een strop was welke hem wurgde; zijn gelaat was vuurrood en hij begon overhaast te spreken; over zijn woorden struikelend, stotterend en bedremmeld, stuurde hij naar het vreeselijke doel.

„Ik had het je gisteren willen zeggen. Ik kon het niet. Het

gaat over Erik Ericsson. Hij is weg en je zult hem nooit weerzien.”

Zijn vingers hadden den halsboord losgelaten, en hij stond met gevouwen handen te staren naar den muur tegenover hem, alsof zich daar iets bevond dat een hypnotiseerenden invloed op hem uitoefende.

„Is hij dood?” vroeg Schwalla op fluisterenden toon.

Magnuss schudde het hoofd.

„Neen, dat is het niet, het is erger!”

Daarop vertelde hij haar alles en zij luisterde rechtop, de handen zwaar rustend op een stoelleuning, de oogen half gesloten, als iemand die half onder bedwelming verkeert.

Zij zeide slechts één woord: „Dat!” Het hield alles in. Het beteekende het noodlot dat hem had getroffen en haar-zelve. *Dat*. Dat eene, dat vreeselijkste in het leven, dat „iets” waarvan zij het bestaan wist, doch dat zij nooit had gedacht te zullen ondervinden — en dat nochtans naar haar toe was komen kruipen van het uur harer geboorte af, gelijk een witte panter, om haar leven te verwoesten en dat van den man dien zij liefhad.

Magnuss, die tranen en uitroepen had verwacht, voelde zich vaag opgelucht, maar tevens eenigszins beleedigd over de wijze waarop zij de mededeeling aanvaardde. Het ergste van alles was nu voorbij en nu liet hij zijn woorden den vrijen loop. Hij vertelde alles, schilderde het beeld van den man daar geheel alleen op den Fulmar, met niets om zich heen dan de vogels en de zee. De tranen biggelden langs zijn wangen terwijl hij half tot Schwalla, half tot zichzelf het woord richtte.

„En ik moet naar Reykjavik gaan, het is mijn wensch. Hij dacht nog aan anderen, terwijl hij zelf zoo was; hij zeide dat wij met visschen moesten doorgaan, ter wille van Briem en den ander. Ik hoop nooit meer een visch uit de zee te zien ophalen. Och, alles komt op hetzelfde neer. Wat komt het er ten slotte op aan? Wij leven en sterven en waarvoor? Ik zie niet het goede in van een wereld waarin zulke dingen kunnen gebeuren. Maar kom, wat helpt het of wij hier nu nog staan te praten? Niemand mag weten waar hij is.”

„Sprak hij over mij?” vroeg Schwalla, en haar stem joeg Magnuss bijna schrik aan, want zij klonk heel zacht en scheen te komen van verre — zooals de stem welke wij soms in onze dromen hooren.

„Ja, hij sprak over je. Hij zei mij het je te vertellen. Ik wilde het niet doen, maar hij zeide dat het moest. Wel, ik ga nu naar Reykjavik — en vaarwel, want wie kan zeggen wat er nog kan gebeuren in een wereld als deze? Ja, dat kan men nooit weten. Maar kom, waarom nog langer te spreken?”

Zij begeleidde hem naar de deur. Daarop ging zij naar boven naar haar kamer, deed de deur op slot en nam aan het venster plaats.

Dat was het dus! Het afgrijselijkste lot dat iemand op deze aarde kon treffen, was over Ericsson gekomen, maar hij had haar niet verlaten! Zooals het zonlicht de sombere bergen bestraalde, verlichtte deze gedachte haar hart. De geheele wereld was voor haar veranderd in een woestijn, doch de zon bleef.

Zij stond op en liep het vertrek op en neer, haar wangen kleurden zich, haar oogen straalden. Van tijd tot tijd stond zij stil bij het venster, zag naar de meubelen en het naastbij gelegen dal; zij zag alles op dezelfde wijze waarop Magnuss de fotografieën aan den muur had beschouwd, elke kleine bijzonderheid nam zij in zich op en werd iets persoonlijks voor haar gedachtengang en een hulp voor haar denken. Zij beschouwde met open blik het ineensinken van haar wereld en het vernietigen van haar toekomst; het afgrijselijkste vraagstuk dat een vrouw werd voorgelegd. Wat moest zij beginnen? Hoe moest zij handelen? Geen oogenblik aarzelde zij hieromtrent. Het groote vraagstuk hetwelk het noodlot had opgeworpen om op te lossen, eenmaal gezien in het licht der Liefde, was beantwoord.

Zij verliet het huis en nam haar weg door het dal. Zij moest beweging zoeken tot het oogenblik van handelen was aangebroken.

Zij kwam voorbij Gudmundsson's bungalow, de verderop gelegen zalmvijvers, en het veld met lava-mos waarop zij dien dag had geslapen. Het rotsblok was er nog en de regenfluiters riepen en de rivier kabbelde tusschen de steenen en de rot-sige kasteelen blikten op haar neer op dezelfde wijze waarop zij het dien dag hadden gedaan — toen zij, uit haar droom ontwakend, Ericsson voor zich had zien staan.

Zij wachtte, zooals men wacht aan een graf. Daarop ging zij voort en verder het dal in.

Gunarsson merkte dien avond niets bijzonders aan Schwalla toen zij aan het avondeten zaten. Haar wangen waren licht gekleurd en zij was verstrooid, maar op zulke dingen van ondergeschikt belang sloeg hij geen acht. Zijn geest, nauwelijks vrij van de beslommeringen omtrent de zalmvisscherij, had weer een nieuw onderwerp gevonden om over te tobben. De vrachten waren gestegen en de verzending der versche en gedroogde zalmen welke naar Reykjavik met de „Ingolfur” waren gegaan, had hem een paar kronur meer gekost dan waarop hij had gerekend.

Hij beschuldigde geenszins hiervan de Stoomvaartmaatschappij, doch de Regeering en de Denen, en hij hield voor het meisje een lang vertoog over de verkeerde manier waarop het land werd geregeerd en zeker was er wel nooit een speech door iemand gehouden, welke zoo volmaakt te vergeefs was als deze.

Toen zij hem dien avond goedennacht wenschte, deed zij dit zooals zij het gewoonlijk placht te doen; toen zij echter op het punt stond het vertrek te verlaten, keerde zij terug en kustte hem nogmaals, dit keer op het voorhoofd. Zij had hetzelfde gedaan op den avond voor haar vertrek naar Kopenhagen, toen zij naar haar tante Neilsson ging. Kopenhagen had haar toegeschenken, werelden veraf te liggen, zoo ver, dat men misschien nooit terugkwam.

In de hall wachtte zij een oogenblik en ging toen verder door de keuken naar het achtererf. Zij begaf zich naar Helgi's hok en het vosje te voorschijn halend, hield zij het een oogenblik in haar armen. Daarop ging zij terug en begaf zich naar haar kamer.

Het was negen uur, en toen zij plaats nam aan de schrijftafel bij het raam, kon zij de Skarsstöder jongens hooren spelen en schreeuwen om de bocht van het dal, en de stem der rivier welke kabbelde over de steenen; van tijd tot tijd klonk het gekrijsch van een meeuw, komend van de landzijde.

Zij opende de bovenste lade en nam er eenige brieven uit, tezamen gebonden met een smal lint. Het waren oude brieven van haar moeder aan haar vader. Dit pakje borg zij in haar japon en zij nam hetgeen zich nog in de lade bevond ter hand. Er was niets bijzonders: een paar brieven van haar tante Neilsson en eenige van haar vriendinnetjes uit Kopenhagen.

Een dezer vouwde zij open. Hij was van Olga Finsen, een grof, vlasharig, sentimenteel meisje dat op het punt stond in het huwelijk te treden, en haar hart uitstortte over haar uitzet, de voorbereidselen voor de feesten, en haar gevoelens blootlegde. De beschrijvingen van het uitzet en de voorbereidselen waren allen in gewonen, vloeienden stijl zoo uit het hart neergeschreven, die van de gemoedsstemmingen waren afgezaagd. Zij wist al even weinig van de liefde, als de gans de gevoelens kent die den nachtegaal zijn trillend gezang ontlokken; niettegenstaande dit zou zij waarschijnlijk een uitstekende vrouw en gelukkige moeder worden.

Schwalla borg alle papieren weg en sloot de lade. Andere voorbereidselen behoefde zij niet te maken; zij ging op bed liggen om uit te rusten, met open oogen starend naar het licht op den zijwand en de teekeningen van het behangsel. Het leven dat de jongens buiten maakten verstomde en zij hoorde hen naar huis hollen.

Niet voor twaalf uur zou het getij haar in staat stellen om uit de haven te komen voor het doel dat zij beoogde. Zij had nog ruim twee uur te wachten en moe van de gebeurtenissen van den dag, viel zij in slaap.

HOOFDSTUK X.

DE WRAAK DER VROUW.

Het was na middernacht toen zij ontwaakte.

Zij verhief zich van haar legerstede en keek op het klokje op het tafeltje naast haar. Daarop nam zij haar hoed en wierp een blik in het rond als om een laatsten indruk mede te nemen van de plaats welke zij van haar kindsheid af had gekend en ging de kamer uit.

Zij verliet het huis door de voordeur, sloot haar zachtjes achter zich, lichtte de klink van het hek op en stond even stil, terwijl zij in beide richtingen de straat afkeek. Er was niemand te zien en Skarsstöd lag onder een wazigen blauwen hemel, terwijl een zachte glans de huizen, den weg, de kleine tuintjes en witgeschilderde hekken bestraalde, alsof zonlicht in de lucht was opgelost, de wereld even aanraakte en haar verlevendigde met wazigblauw en licht roze. De plaats bood

den meest vreemdsoortigen aanblik van onwezenlijkheid en stilte, als een gekleurde stereoscoopplaat. Slechts de rivier leefde en vlood fluisterend tusschen de steenen, hen bedekkend met witachtig schuim, of in groote donkere massa's over de diepten stroomend.

Schwalla wierp nog éénmaal een laatsten blik op het huis dat zij had verlaten en begaf zich vervolgens door de straat naar de zee.

Er woei een zuidenwind welke recht van de Huammsfjordur kwam en zwakke geuren met zich voerde van mijnen kustland terwijl hij het wazig blauw van den Breidifjord van Sandur tot aan de honderden eilanden om Flatey heen verduisterde.

De Fulmar geleeke bij het middernachtelijk licht veraf en eenzaam afgelegene en onaardsch als ware hij een eiland van de zee der droomen.

Zij stond een oogenblik stil op de kuststrook, den blik daarheen gewend juist zooals haar oogen dien avond hadden gerust op Ericsson's boot toen zij moede van het zoeken naar de reden harer gejaagdheid deze had gevonden in haar eigen hart. Daarop ging zij langs de kust verder tot aan de haven waar verscheidene booten lagen vastgemeerd aan de ringen die aan den bazaltrand waren bevestigd welke als landingsplaats dienst deed. Ericsson's kleine boot, die gebruikt werd om naar de „Helga” te roeien, lag daar te midden der andere; de riemen en het zeil lagen er in; Schwalla maakte haar los, trok haar dicht naar zich toe en stapte in. Zij stiet af en roeide de haven uit totdat zij de bries opving; daarop zette zij den kleinen mast op, schudde het zeil los en den schoot naar achter brengend, stuurde zij naar zee.

Zij zette koers naar den Fulmar.

De hooge rots stond scherp tegen den horizon afgeteekend en zij kon reeds het wit van het vogelenheir tegen het bazalt ontwaren; de lange rijen der alken schenen een grijze, door vaste hand geteekende streep te maken op het purper van de rots. De koers door haar gekozen lag een kwartmijl ten zuiden harer bestemming. Toen zij bijna tegenover de zuidkust was, wendde zij het roer, vierde de schoot en kwam zoo voor den wind te liggen. Deze was eenigszins verflauwd en bracht de boot met licht gebold zeil over een zwakken golfslag verder zonder eenig geruisch, zooals een meeuw voor den wind vliegt.

Zij kon nu de golven hooren spoelen op de kust en het geklots en het uitspuwen van een grot in den strijd met de zee. Maar er was geen enkel levensteeken te bespeuren en haar hart dat zich tot dusverre zonder vrees had getoond, kromp bij de gedachte welke in haar opwelde ineen.

Toen de boot de kust bereikte vierde zij de schoot, en bij haar glijden langs de leisteenen sprong zij er uit, maar zoo licht dat zij nauwelijks eenige geluid maakte. Zij kende den Fulmar door en door en wist dat zoo niemand zich op het plateau of op de kuststrook bevond, hij zich in de grot moest ophouden; zonder zich om de boot of haar lot te bekommeren trad zij zachtjes en bevend op de kleine helling toe, de hand op het hart gedrukt.

Zij keek naar binnen.

Ericsson lag op een paar dekens te slapen, de rechtervuist op de borst gebald. Er was genoegzaam licht om zijn gelaat te kunnen onderscheiden; hij bewoog zich onrustig en mompelde iets als een die tegen een nachtmerrie strijdt. Dit was de tweede maal dat hij sliep sedert hij naar den Fulmar was gekomen en elke keer waren zijn droomen afgrijpselijk geweest.

Hij had nu juist zulk een verschrikkelijken droom. Onbewust van hetgeen hem derde, speelde hij op het tooneel van het droomland de rol van een man die een zonde had begaan, aan wier gevolgen hij niet kon ontsnappen.

Hij wandelde door de straat in Skarsstöd, gevolgd door de visschersbevolking en dorpsbewoners, die hem in doodelijke stilte vol haat en verachting nagingen. Gudmundsson stond stil om hem te zien voorbijgaan en zijn straf bleek te zijn dat hij zich rechtstreeks naar Gunarsson's huis moest begeven.

Toen hij zijn eigen woning voorbijkwam wist hij plotseeling waarin zijn zonde bestond: Hij was melaatsch!

Zijn handen waren wit en nu zag hij twee vormen die hem naderden — Schwalla en Helga.

Zij stonden stil en daarop vluchtte Schwalla weg met de vlugheid eener Atalanta en terwijl hij haar aanriep, stortte zijn droombeeld ineen. Hij ontwaakte, en daar naast hem knielend, was Schwalla.

(Wordt vervolgd).

Foto E. van de Vijvere.

SMALLENDAM TE OUDENAARDE, MET GEZICHT OP DE ST. WALBURGAKERK.

OUDENAARDE.

HET is een schoone, heldere wintermiddag, als ik van de Noordstatie uit Brussel vertrek.

In het eerst voert de trein mij door een vlakke, kleurlooze streek, maar zoodra wij Jette voorbij zijn, bemerk ik, dat het landschap meer en meer golvend wordt, en gaandeweg krijgt het dat wonderlijk grootsche aanzien vol afwisseling, hetwelk een kenmerk is dezer zuidelijke buurten van West-Vlaanderen. In weidsche bogen liggen de akkers uit, hier bebouwd met de schaarsche gewassen van dit seizoen — jonge tarwe, rapen, beeten, — ginds braak en paarsig-bruin in den teederen glans der winterzon.

Hier en ginder ziet men op de verre hellingen ploegen; machtig en gestadig zwoegen de zware paarden over de uitgestrekte zwarte en oneffen aard-vloeren. Langs den spoorweg liggen velden van jonge tarwe, daar achter weder braakland, bonkige opgeworpen klonters van het ploegmes — verre breede uitgestrektheden te allen kant, en in de verten ziet men lange gebogen reeken van Canadeesche populieren als festoenen hangend om den horizon.

Dit aanzicht blijft het landschap behouden tot aan Oudenaarde, de plaats mijner bestemming, welke ik na een reis van ongeveer twee uur bereik.

Het is een ferm welingericht station, waar wij afstappen; er is een druk verkeer. Troepen lieden, echte „Vlomsche” lieden steken de groote ruimte vol geraas. Er is een gelach en gebrom, een la-weit van woordenwisseling, een onafgebroken luid opklinkend stemmengekletter, dat hooren en zien u vergaet. Boerinnen, die niets op onze boerinnen lijken en door hun kleeding eerder den indruk van haveluinige burgerjuffrouwen geven, duwen en horten dooreen met enorme hengselmanden, overdekt met blauw- en wit- of blauw- en roodgeblokte doekjes, met de formidabele karbiezen en spoormanden als die welke bij ons reeds sedert vijftig jaren zijn afgeschafte; mannen, wier eerste indruk die van luidruchtige onverschilligheid is, bewegen zich, luid lachend, plagend en be-werend tusschen hen, en men ziet den meesten dezer lieden aan, dat hun grootste plezier is gesprekken met een ieder, die zich opdoet, aan te knopen. Een gezelschap geestelijken in doffe zwarte soutanes, de langwerpige platbollige schuithoeden op het hoofd, gaat onbemerkt tusschen de rumoerige menigte; zij bidden ongestoord, als waren zij alleen, hun brevier. Manspersonen met oud-modische zwarte kaasbolletjes op, en een soort van bontje om, waarvoor een van honger zieltogende hofjesjuffrouw bij ons zich nog schamen zou, drentelen wat heen en weer op de breede perrons en houden het oog op logge koffers van boersch en pretentieloos maaksel, welke hier en daar op de groote platformen ver-

spreid staan. Deze individuen zijn de handelsreizigers dezer streken, de vertegenwoordigers der binnen- en buitenlandsche huizen, huisjes, krotten en paleizen, zij roepen malligheden tot elkaar, en giechelen en fluisteren om een oogenblik later het uit te bulken van de pret als Balzac's illustre Gaudissart, en zich evenals deze op de knieën en dijen te kletsen met de omhandschoende handen. Men roept elkaar aan, men knipoogt tegen bijna elken voorbij-ganger; men vergooit zich in het fatsoenlijke, om zoo te spreken; men dempt met een jolig gezicht, met een grapje of een vriendelijk woord de zoogenaamde „maatschappelijke kloven” tusschen heeren en mannen, tusschen dames en vrouwen, en — men moge daarop afgeven zooveel men wil — het is een verluchting als je uit onze afgepaste, nuchtere omgangsmanieren ineens deze veel meer menschelijken omgang bespeurt. Je voelt je vrij temidden van deze menschen, zij hebben een goedheid, een plompe rondborstigheid, die wie nog niet bevroren is bij onze Nederlandschestroeve maniertjes, aangenaam treffen moet. Er heerscht een besmettelijke ongedwongenheid: iets, waarvoor je je thuis zoudt schamen, een scheur in een of ander kleedingstuk, of de ouderwetsche snit ervan, of wat ook, het kan je hier allemaal geen sikkepit schelen, zoomin als deze lui zelve erom geven. Dit volk heeft een losse maar een zweem in zich omdraagt van het fraaie voorwerp, dat men Ziel noemt, zet ook een losse muts op, en gaat zijn dagelijksche persoonlijkheid en de opgelegde taak — afgemeten te zijn — heerlijk te buiten.

Tusschen de luidruchtige, gemoedelijke menschen voortwand-elend, bereikte ik den uitgang, waar ik, vreemdeling, voor den controleur mijn vijfdaagsche abonnement vertoonen wilde en reeds aanstalten maakte tot het ontknopen van mijn overjas om het te voorschijn te brengen, maar met een gelukzaligen glimlach op het gelaat keek de controleur mij aan, zei zeer vluchtig „Bon, bon, monsieur”, en was blijkbaar uitermate tevreden, dat ik niet langer dan noodig was den doorgang verstoppte.

Ik wandelde de leelijke straat in, en een gevoel van onbehaaglijkheid beklemde me. Was dit Oudenaarde? Ik geraakte op een plein, dat door zijn aanblik niet minder dan de straat mijn weer-zin wekte. Was dit Oudenaarde? Ik sprak 'n voorbijganger aan. Ja, het was Oudenaarde. Of liever het oude Oudenaarde lag aan het eind dezer nieuwe leelijke straat, welke met het plein Inferno en Purgatorio vormde, door welke men henen moest om het Pa-radiso van het werkelijke, echt, autenthieke Oudenaarde te be-

reiken. Ik kuierde nog een eind voort, en zag nu al heel spoedig een marktplein voor me, dat mij van gansch anderen snit en edeler mode dan de afgelegde straat en plein toescheen. Echter ik had nog een eind der leelijke straat te gaan, en van deze wandeling door het verlengde der leelijke straat van daareven kan ik natuurlijk ook niet veel goeds zeggen. Ik doe er dus het zwijgen toe. Intusschen verstout ik mij uwe aandacht te vragen voor de volgende merkwaardige etymologische afleiding van den naam der stad.

De afkomst van den naam Oudenaarde is vrij duister. Eenige schrijvers, als Merchantius, Gramaye en Sanderus leiden hem af van de Latijnsche woorden *Alt* en *Narda*; wordt dus Aldenarda, *Alt*, oud, en *Narda* moet dan een allusie zijn op de *Nerviërs*, die er gewoond moeten hebben. Kanunnik *Debast* en anderen zoeken het in *Ald* of *Oud* en *aerden* (wallen); de beteekenis is dus *Oude Wallen*. Maar de meening die het meeste geloof verdient is, dat het woord *Ouden* gewoonweg *Ouden* beteekent en *aarde*, gewoonweg *aarde* of *grond*. Men beweert dat de geschiedenis van *Oudenaarde* zelfs tot in de tijden der *Nerviërs* zich verliest. Bij de komst der Germaansche legers, bevonden deze dan, dat dit land vóór hen reeds was bewoond geweest, en het is daarom, dat zij er den naam *Oudenaarde*, „oude grond”, aan gaven.

Aan het eind dezer diepzinnige beschouwing, welke ik aan een boekje van *Cauwenberghe* over deze stad ontleen, ben ik tevens aan het eind der vervelende leelijke straat gekomen, en zie met blijden schrik rechts voor mij als een reusachtige heerlijke monstrans: het stadhuis van *Oudenaarde*. Ik was reeds op het marktplein aangekomen, en mij naar rechts wendend, stond ik eensklaps voor dit sublieme oude gebouw, dat, behoudens de stadhuisen van *Leuven* en *Brussel* dan, zijn wederga niet heeft. Ik weet wel dat het *Brusselsche* grooter en monumentaler is, dat het *Leuvensche* partijenbeeldhouwwerk vertoont, welke in deze streken van *Europa* niet overtroffen worden, doch ik weet evenzeer, dat het *Oudenaardsche* raadhuis aan kleinere afmetingen van het geheel een zoo rijken overvloed der verrukkelijkste versieringen paart, dat het een wonder van lichte en gelijktijdig hechte elegantie werd.

Doordat het gebouw niet zoo bijzonder groot is, wordt het door een zeker evenwicht tusschen afmetingen en onvertroffen vormen tot een der heerlijkste kleinoodiën der toentijdsche architectuur.

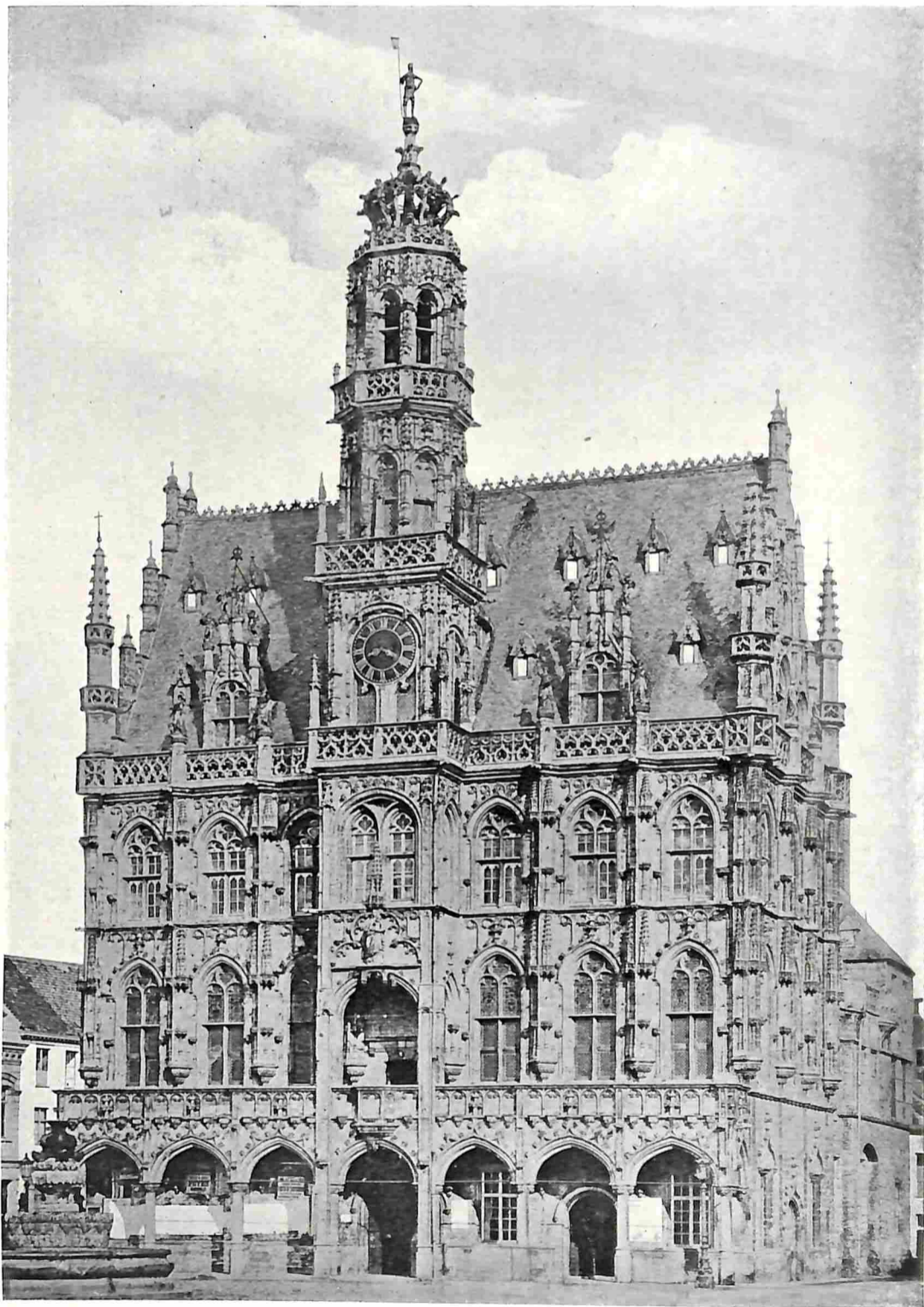
Er hing een vriendelijk middaglicht over het dommelende, verlaten marktplein. Menschen gingen er nauwelijks. De oude *Vlaamsche* huizen rondom waren stil en klein en leken aandachtig, zeer aandachtig; als rustige, doch innerlijk bewogen toeschouwers bij den aanblik van iets zeer schoons, zoo stonden zij rondom het fraaie raadhuis geschaard, het raadhuis, dat de trots is der stad, de trots van deze geheele streek, en waarvan men met een glimp van eerbied spreekt in deze stad; de beschaafder lieden hebben waarlijk dien eerbied voor de overtuigende schoonheid van het bouwwerk; de anderen ontleenen hun respect meer aan de overweging dat dit stadhuis een bezienswaardigheid der stad is, en vele vreemdelingen trekt, welke de winkels en niet minder de estaminets bevoordeelen. Zoo eert een ieder het op zijne wijze.

De aanblik van het werk is zoo onzegbaar fijn, en zoo ontzaglijk tevens. Deze fijnheid is geen elegante weekheid, maar eerder overvloed van kracht te noemen, welke, als ze eenmaal de grondvormen geschapen heeft, nu ook met lichte handen aan het veredelen, verveelvoudigen, verinnerlijken gaat. Het staat daar met een groote macht. Het staat daar met een onvergelyklijke lieflijkheid. De zon, zachte winterzon, doopte het in een diepen glans van licht, en zooals de voortreffelijke details toen blonken, is mij onvergetelijk. O, dit licht- en schaduwspel temidden dezer pijlers en bogen en vensters en nissen, tusschen deze allerhande figuren,

in bonte groepeerings daar bijeenen, en elk van een ongetoemde verbeelding getuigend. Gevoelend hoe ik nooit bij machte zou zijn, mijn lof op zoo schoonen trant te uiten, geef ik u hieronder de uitspraak van *Camille Lemonnier*, den grooten, Fransch-schrijver, Belgischen literator. Ziehier wat deze er in zijn boek „*La Belgique*” van zegt:

„Quand on le regarde d'un peu loin, à première vue, c'est comme l'éblouissement d'une de ces fourmillantes orfèvreries japonaises, ramiculées d'arborescences et toutes peuplées d'une fantastique animalité rampante, serpents, crocodiles, lézards, coléoptères, de haut en bas enlacés aux feuillages, enchevêtrés aux tiges, étirés lelong des parois dans un fouillis monstrueux et charmant. La façade en effet se meut, bouge, palpète sous le joli caprice de l'ornementation, avec une apparence de vie terrestre, quelque chose du sourd tressaillement de la pierre, qui se métamorphoserait en bête. Pris, à mesure, qu'on approche, les lignes se précisent, la chimère fait place à une réalité non moins captivante, on se délecte de la clarté et de l'harmonie de l'ordonnance générale. D'un jet noble et hardi, l'édifice s'enlève de terre, par dessus les sept arcades de son portique, se couronne à la hauteur du toit d'une rampe superbement maillée et porte dans les airs son minuscule beffroi à huit pans, fenestré de riches à-jour sur chacune de ses faces.”

Dit alles is waarlijk niet slechts aldus gezegd om der wille der literatuur. Het voorwerp van zulk een bewondering is deze bewondering over en over waard. De toren is als een reusachtige antieke lantaren, van het edelst beeldhouwwerk overdekt, en ge-

HET STADHUIS VAN OUDENAARDE.

Foto E. van de Vijvere.

UDENAARDE.
 OUD HUIS AAN DE VEERSTRAAT, HOEK
 POMPESTRAAT.

en gaan op-in bloeiende steenen bouquets. Pijlers, tot in het angstwekkende doorbeiteld aan alle kanten, lieflijk opglurende bladeren, figuren en bloemen schieten in weligen overvloed alom uit den blauwglanzenden grond van het leidendak en zijn, ze mogen door den uitbundigen overdaad ons even overstelpen, bij een durender bezien zoo stelselvol en keurig gelijkmatig als waren ze tot op een streep elkander nagemeten. En deze rijkdom en deze maatvolle doordachtigheid werken te zamen tot een geheel, welks aanblik ontzagwekkend is; niet slechts bij eerste zien wekt zulk een werk uw geestdrift, doch juist het verdergaan in het aanschouwen verhoogt — wat het kenmerk der ware deuglijke schoonheid is — den indruk. Men geraakt er niet op uitgekoken, en ontdekt vreugdevol telkenmale weer nieuwe voortreffelijke partijen; uwe vastgeseerde oogen vermoeien zich, vóór ge u hebt kunnen verzadigen.

Ik week een weinig naar achteren, en nog meer en nog meer en ging aan alle zijden staan van het treffelijk kunststuk. Eindelijk vond ik een plek, vanwaar het mij het wonderbaarlijkst toescheen. Ik stond met den rug naar een ouden winkel gekeerd en stiet vlak tegen de stoep aan. Voor een venster zat een bejaarde vrouw te breien. Het plein bleef stil, werd zoo mogelijk nog stiller, nog lediger, want het zonlicht zonk en zonk en de schemering zou al heel spoedig den korten wintermiddag vervangen. De zon schampte nu op de bloesems der hoektorentjes af; gebeeldhouwde naalden glommen als rijkgedreven zilverwerk. Allengs verdofte de lichtschijn op deze plekken. In de vensters gleed schaduw na schaduw en zette zich neder als een sombere gast; nissen werden zwart als droefenissen, en het licht schoof en schoof door alle hoeken, openingen, kozijnen, posten, torengeaten en dakraampjes, en de aanblik werd somberder en geen zweem van den fijnen lachenden ernst van daareven was er meer; het vroolijke der sierlijke vormen was henen met het zonlicht. En alles werd effen grijs nu; alleen het wit van een ijskoud nieuw Lieve Vrouwebeeld boven den hoofdingang brak de strengheid van dit huis. Het was of de avond het herbouwd had, zoo vast en diep ernstig was het nu geworden. Anders, o, zeer anders, maar in zijn monumentale grijsheid wel even schoon als het dien dag in het zonlicht geleefd had met zijn duizenden van spelende figuren. Dien middag op het marktplein te Oudenaarde, op het stilste marktplein dat ik ooit ter wereld zag, . . . ik zal hem nimmer vergeten, Ik ging langzaam, bijna schoorvoetend, verder, op een straat aan, die wel een hoofd-

topt met een zwierig gevormdekroon, waarvan de bochten der spangen de edelste lijnen vertoonen. Dit is de Oostenrijksche keizerskroon, en daarboven op staat sinds vier eeuwen de spaansche soldaat van koper, Hanske het krijgerken genaamd. Twee verdiepingen, met fraaie boogvensters en ranke, fijn uitgetandenissen versierd, dragen aan hunne hoeken gebeeldhouwde kolommen welke tot aan het dak oploopen en daar los en zwierig omhoog in de gedaanten van geciseleerde hoektorens. De dakvensters zijn als reusachtige garven van kolommen-steeltjes en uitwaaiende bloemekens, zij zijn vol en slank tevens,

straat geleek, en voor ik die binnen ging, moest ik nogeens even het hoofd omwenden naar dit suggestieve gebouw. Al verder wandelend, nam ik mij voor, den volgenden morgen het interieur van het raadhuis te gaan zien. Dien avond wilde ik eens dwalen door de stad en langs de schoone Schelde.

* * *

Het was tegen etenstijd geloopt, en daar ik niet ver van mij een proper uitzien boersch estaminet zag, besloot ik daar binnen te gaan.

Het gaslicht brandde reeds in de kale, afzichtelijke gelagkamer. Het zag er zoo ijsingwekkend helder uit, dat men binnentredend het gevoel had of men in een zwembad kwam. De wit-met-zwarte tegelvloer was dik met zavel bestrooid; de vele stoelen en tafels glommen ontzettend van het wrijven; het buffet blonk als een planeet. In het schijnsel van schelgroene gaspitten zaten een groote tafel twee mannen met kleine zwarte bakkebaarden als ongemotiveerde verlengstukjes van hun hoofdhaar; ook hadden ze zwarte kleine kneveltjes met opgekrulde puntjes. Ze speelden kaart op een stukje ganglooper, dat ongeveer een el lang was en aan beide zijden met een zwart bandje afgeboord. Toen ik binn kwam, lichtten beiden het hoofd een weinig op, en vertoonden mij de gemeenplaatsen welke in het dagelijksch leven den naam van menschelijke gezichten dragen. Ik lichtte den hoed af ten groot, en de gemeenplaatsen nikten beminnelijk. Toen speelden zij verder. Een telde de behaalde punten, en ik hoorde tot mijn genoegen dat hij Vlaamsch sprak. Vreugdevol naderde ik de tafel.Viere, vijf, tjesse, steven, achte" klonk het, en een dolle dionysische lach was het besluit; de teller had gewonnen. Behoedzaam begon ik een gesprek.

— „Spreekt U vlaamsch?“ zette ik aarzelend in.

De twee menschen speelden ongestoord verder.

Wat dichterbij komend, herhaalde ik mijn vraag, waarop een der twee mannen me aanzag, ja knikte en eens op het hoofd krabde.

— „Ah, menier, scheun is dadde!“ riep hij eensklaps uit, terwijl hij mij zijn kaarten liet zien, en daarbij een zegevierenden zijdelingschen blik op zijn partner wierp. Ik lette noch op kaarten, noch op partner, noch zelfs op den spreker; ik luisterde slechts; mijn geheele bestaansopenbaring was luisteren in dat oogenblik. Ik had mijne moedertaal, hoe geradbraakt ook, thans stellig herkend. Ik trachtte den man nu aan het verstand te brengen, dat ik hem begreep, dat ik zijn landgenoot, zijn taalgenoot toch minstens was, maar hoezeer ik me ook occupeerde, ik vond niet den minsten bijval: de man verstond me niet, en teleurgesteld begon ik Fransch met hem te spreken, wat hij verstond, maar zijn antwoorden waren zoo mateloos miserabel, dat ik ook in deze taal niet verder ging, en met diep meelijden vervuld voor dezen gezonden, goedgebouwden levenslustigen man, die geen enkele verstaanbare taal sprak, begaf ik mij naar het buffet. Ik bestelde in het Nederlandsch een glaasje, maar de van verbazing verglaasde oogen der waardin bewezen mij, dat ook zij de gemeenschappelijke taal niet verstond; ik vroeg toen maar in het Fransch wat ik wenschte.

(Slot volgt).

S.

Valkeniers en Valkenjacht.

I.

BEZUIDEN Eindhoven liggen de dorpen, die men met den eigenaardigen naam van de „Acht Zaligheden“ betitelt en welke namen bijna alle den uitgang *el* hebben. Het is een streek van heide en ontgonnen land, dat met grooten vlijt en moeite in goed bouwland omgezet is. Dennebosschen wisselen met schilderachtige vennen en plassen en de witstammige berk met zijn in festoenen afhangende takkenbundels brengt kleurbreking in het bruingele en donkergroene van het landschap. Hier en daar steekt bescheiden een torentje boven de bemoste daken en wijst van verre de plaats aan, waar de afstammelingen der Taxandriërs en Kempnaars al zwoegend en ploeterend den onwilligen bodem vruchtbaar gemaakt hebben. Gaat men den grooten weg van de stad Eindhoven naar Aalst dan wordt men aangenaam getroffen door de verschillende buitenverblijven, die hier nu eens niet zoo opdringerig deftig gemaakt zijn, dus niet omgeven van allerlei vierkante grasputten en witte steenen, open gaanderijen zonder bekleedsel en zonder betekenis. Verschillende buitenhuizen worden nog overschaduwd door groote beuken en statige eiken en passen bij hun groene omgeving.

Wij passeeren het dorpje Aalst met eenige nijverheid en wat deftige woningen, en zien dan het landschap meer het heide-karakter aannemen.

Na een flinke wandeling komen wij aan het landelijke

Valkenswaard. De naam bewaart de oude herinnering al aan het jachtvermaak met den edelvalk.

Toch moet men niet denken, dat het altijd dien deftigen naam droeg, oudtijds noemde men het Weerde en daarna Verckensweert, zeker naar het groot aantal viervoetige spekleveranciers, dat men daar fokte. Weerde lag echter midden in de groote heiden, waar de valk huisde, gevangen en getemd en dan tot de jacht afgericht kon worden. Men lei zich op de valkendressuur toe, het dorp kreeg vermaardheid op dat gebied, en men verruilde den plebeïschen naam Verckens-weerd met dien van Valckenswaard.

Wij wenschten te beschrijven hoezeer de valkenvangst en het valkeniersbedrijf in dit Brabantsche dorp beoefend werden, wat we desaangaande in de oude papieren vonden en moeten daaraan een schets van het wezen van dezen edelen tak van het jachtvermaak doen voorafgaan.

* * *

De valkenjacht werd in tijden die zeer ver achter ons liggen, in Midden-Azië bij de Mongolen en Perzen bedreven. De Egyptenaren eerden den valk als een heilige vogel en de Hunnen moeten de kunst van 't vangen en africhten in Europa gebracht hebben. Zeker is het dat de kruistochten de valkenjacht tot hoogen bloei brachten. In den riddertijd was het een geliefkoosd vermaak en onder Lodewijk XIII bereikte dit in Frankrijk wel zijne grootste hoogte. Keizer Frederik II, zegt men, was zoo op de jacht verzot, dat hij daardoor in 1248 den slag bij Parma verloor. Op het stelen van valken zette Eduard II van Engeland de doodstraf.

Aan de hoven der vorsten had men een opperbanierdrager, een opperschenker, maar ook een oppervalkenier.

Keizer Frederik II en zijn zoon Manfred schreven een boek over deze jacht. De Fransche revolutie heeft haar doen verdwijnen. In Engeland wordt ze nog beoefend; wijlen Koning Willem III hield als kroonprins valkenjachten bij Soeren en Apeldoorn. De laatste valkenjacht op de heide aldaar in 1843 gehouden is door J. B. Sonderland in beeld gebracht. Valkeniers waren toen F. van den Heuvel en A. Mollen uit Valkenswaard.

Men onderscheidde de valken in 't algemeen in twee groote soorten: 1. de giervalk of jachtvogel (fr. gerfaux), die op grof wild gebruikt kon worden; 2. de kleinere vogels als, hagaertsvalk, (fr. hagard), de sperwer (fr. épervier), de havik. Een mannetjes-valk van drie jaar noemde men terselet.

De valk legt weinig eieren en is dus geen vogel, die ook vroeger veel voorkwam. Als roofvogel deed hij veel schade aan den wildstand en werd dus veel vervolgd. Hij kwam wel voor op de groote Brabantsche heidevelden, en in de groote Duitsche vlakten, maar er waren er lang niet genoeg om in de groote vraag van alle hoven en adellijke huizen te voorzien. Daardoor werden ze duur en moest men plaatsen zoeken, ver afgelegen, waar hij niet zoo uitgeroeid was en niet zoo schuw. Men trok dus ver van huis.

II.

Op den 70en Noordelijken breedtegraad en 35en Oosterlengte ligt het schiereiland *Kola* met de in den laatsten oorlog zoo bekend geworden Moermanskust. Aan de Noordelijke IJszee ligt daar Katharinahaven en meer Zuidelijk aan de rivier de stad *Kola*. Het is een land vol toundras of moerassen, terwijl de Noordelijke boomgrens even benoorden *Kola* ligt.

Daar worden mooie valken en sperwers gevonden. De echte, mooie en krachtige jachtvogels waren in het begin der 18e eeuw in de Kempen vrijwel niet meer te bekomen. De groote potentaten moesten echter van hunne Valkenswaarder valkeniers steeds goed jachtmateriaal hebben. Daarom stegen de prijzen zoo hoog en kon men moeilijk aan valken komen.

Daarom ook zagen de Valkenswaarder valkeniers er niet tegen op naar „Sweedens, Denemarcken, Noorwegen of Muscoviën”

te trekken, om vandaar schoone valken mede te brengen. Eene verklaring, onder eede afgelegd voor de Valkenswaarder Schepenbank, geeft ons een klaren blik in het bedrijf dier dagen.

De weduwe van Aert Bogers, mr. valkenier had verschil over de afrekening met hare deelgenooten gekregen en zocht nu den waren zakengang gerechtelijk vast te stellen.

Zoo verklaren Jan Jansen Grachtmans en consorten op 2 Juni 1740 (Rijksarchief den Bosch Acte: de Guicheron R 232) dat Peter Frans en Hendrik Frans Danckers te Valkenswaard omtrent 15 jaren zijn geweest meesters valkenieren van den Ceurvorst van Keulen, en dat Peter Danckers jaarlijks gewoon was omtrent de 24 stuk groote zoogenaamde gier-valken of valken van groot soort, af te richten en daarmede zijn dienst te doen.

Deze vogels betaalde hij met 112 gulden min of meer het koppel.

Deze gier-vogels waren in Zweden, Noorwegen, Denemarken of Muscoviën gevangen.

Hendrik Frans Danckers nam er gewoonlijk 15 stuks, terwijl de valkenier Bartholomeus Goossens te Valkenswaard van Grachtmans en cornoten er 8, 4 of min of meer vogels heeft gekocht, die mooier waren, wel 225 gulden het koppel waard en in Noorwegen gevangen. Hij nam die zoo lang hij valkenier was van den Vorst van Beerenburgh, tot het jaar 1735, toen hij bedankte.

Nog nadere bijzonderheden brengt ons de acte van 9 December 1740 in hetzelfde archief. Daarin ziet men de Valkenswaarders uittrekken naar het hooge Noorden. P. J. Danckers, J. Brugge, J. Heesterbeek, H. v.d. Wiel, W. v. d. Boom, H. Smulders, L. Stajmans, A. Bierens zeggen, dat zij in 1740 van Valkenswaard afgereisd zijn ter valkenvangst.

Dat zij met den schipper Barthold Collijn met het schip Peter en Jan van Amsterdam gevaren zijn naar de rivier van Cola en te Coldien gekomen ontscheept zijn en daarna naar Catharina Haven gevaren, om aan land valken te vangen. Zij kwamen daar 26 Juli en zijn bij de hutten aldaar blijven vangen tot 8 September. Toen gingen ze weg, vonden den schipper niet, die in stede van te wachten, maar een reis naar Archangel ondernomen had en eerst 16 Sept. 1640 terug was te Katharina Haven en tusschen 16 en 17 te Kola. De valkenkamer in het schip was te klein voor hun buit.

Uit eene acte van 4 Januari 1746 (R. A. den Bosch) blijkt, dat P. Danckers, H. Danckers, B. Goossens ieder voor 1/3 eene compagnie gevormd hadden en Joach. Verbrugge, als meesterknecht met tien valkenvangens naar Zweden zonden om valken te vangen. De meesterknecht verdiende 100 gl. de knechts 50 à 60 gl. iedere reis. Voor reisgeld kreeg de meesterknecht 500 gulden of 100 ducaten mede.

Iedere gevangen vogel was minstens 100 gulden waard. Aert Bogaers had permissie van den Koning van Zweden om valken op Zweedsch gebied te vangen.

Fot. E van de Vijvere.

OUDENAARDE.

DE MARKT MET HET STADHUIS, IN VOGELVLUCHT GEZIEN.

De jacht leverde nog al wat op, want in 1731 bood men aan de weduwe Bogaers voor haar derde part 200 Rijksdaalders of 100 ducaten, wat zij afsloeg.

Zoo ziet men, dat de valkeniers in het Brabantsche dorp er een winstgevend bedrijf van gemaakt hadden. Men zegt nu, als er over den tegenwoordigen stand van het valkenvangen gesproken wordt, dat alleen de heer Mollen dit vak nog beoefent en hem dit van ouder tot ouder aangeboren is. Dat is zoo sinds 1737. — Petrus Adrianus Mollen van Bladel huwde te Valkenswaard met Eva Gijsberts Booms, wier broeder ook valkenier was. In Bladel werd het bedrijf ook uitgeoefend, even als in de andere omliggende dorpen.

In verschillende registers kan men het geheele bedrijf der Valkenswaarder valkeniers terugzien.

Men ziet dan in kort tijdbestek van 40 jaren ongeveer 30 valkeniers van beroep te Valkenswaard optreden. Er zijn er meer, terwijl bij de valkeniers nog een aantal knechts behooren, zooals de stukken uitwijzen.

Nadat wij den omvang van het bedrijf hebben leeren kennen, moeten wij nog een kleine schets geven van het vangen, africhten en gebruik, waardoor wij meenen, dat in groote trekken het edele beroep geschetst is, wat Valkenswaard aangaat.

Uit het vorige hebben wij gezien, dat de valken vóór 150 jaar al veel waard waren en aan de handelaars over de honderd gulden destijds kostten, wat in de toenmalige munt veel was. Van de hooge klanten kregen ze ongetwijfeld veel meer. Later werden ze met 500 à 600 gulden betaald, terwijl de prijs van een goed afgerichten edelvalk thans natuurlijk veel meer bedraagt.

Om valken te vangen, graaft men in een afgelegen streek eene kuil, waarin twee personen kunnen zitten. Op een afstand heeft men de „handwerk”, een klapekster of anderen vogel vastgebonden zitten, die de nabijheid van een roofvogel spoedig bemerkt. Ook staan er nog enkele kooien met tamme duiven, die vrij rondvliegen, maar bij de nadering van een valk of sperwer spoedig in de kooien vluchten. Nu zijn op afstanden van een paar honderd meter solide netjes om halve hoepels gespannen, die men door sterke draden van uit den kuil om kan halen. Op een wipplankje zit een duif, die men kan doen vliegen of wel op het houtje terug

doen komen. Deze duiven dienen als lokvogels. Ziet nu de valkenier de klapekster onrustig worden en de duiven in de kooien gaan, dan ziet hij dra hoog in de lucht den roover, die met een geweldige vaart zich op de duif stort. De duif wordt tegen het net gehaald, de valk slaat er zijn klauwen in, het net wordt omgehaald en de valk is gevangen. Er is over de Noordsche vangers wel eens geschreven, dat zij de valken op ringen thuisbrachten; dit wordt betwijfeld. Op het schip had men een valkenkamer en was er van een los zitten met kapjes op, geen sprake. Waren de valken veilig in Valkenswaard gebracht, dan kregen zij bij hun africhten een kapje op, dat den snavel vrij liet. In 't eerst werd den valk geleerd, hoe hij moest zitten. Dit gebeurde door hem zoolang te doen hongeren, tot hij naar den eisch zat. Kreeg hij eten, dan werd het kapje opgezet en moest de vogel op de hand vliegen. Als hij dat goed deed, werd hij niet meer geblinddoekt. Dat gebeurde in huis, daarna buiten, waarbij de valk een broekje aan kreeg met een lang koord. De valk moest nu weer vrijwillig op de vuist komen, wat vele lessen vorderde. Deed hij 't goed, dan kreeg hij een brokje vleesch. De lessen werden nu onder allerlei vreemd geluid en onder 't rijden voortgezet. De vogel kwam nu in de hoogeschool en moest vogels vangen. Eerst met een doode duif, die omhoog geworpen werd. De vogel houdt niet van dood vleesch en kreeg dan een ander stukje. Hij werd op gekortwiekte vogels geoefend en op levende kraaien, die hij ook niet lust. Dat alles zóó lang tot de valkenier hem geheel in de macht had door zijn dressuur en hij vrij op mocht stijgen en op reigers geprobeerd kon worden. Haalde hij deze volgens de eischen der kunst omlaag, dan werd hij tot jachtvalk gepromoveerd en kon de valkenier hem afleveren.

Zooals we boven gezien hebben, werden groote sommen voor de gedresseerde valken betaald.

Deze sport is echter in onzen tijd voor een groot deel verdwenen. Enkel in Engeland wordt hij nog door enkele Lords bedreven. Wijlen Willem III, onze Koning, heeft getracht de sport nog in gang te zetten. Er bestaan enkele afbeeldingen van jachten, door hem gehouden.

Het omzetten der groote heidevelden in bosch en bouwland mag ook mede oorzaak zijn van de vermindering. Toch was het een aantrekkelijk en edel jachtgenot dat overal op de lijst der vermaken van den hoogen adel stond en behoorde tot datgene, wat een welopgevoed edelman behoorde te kennen.

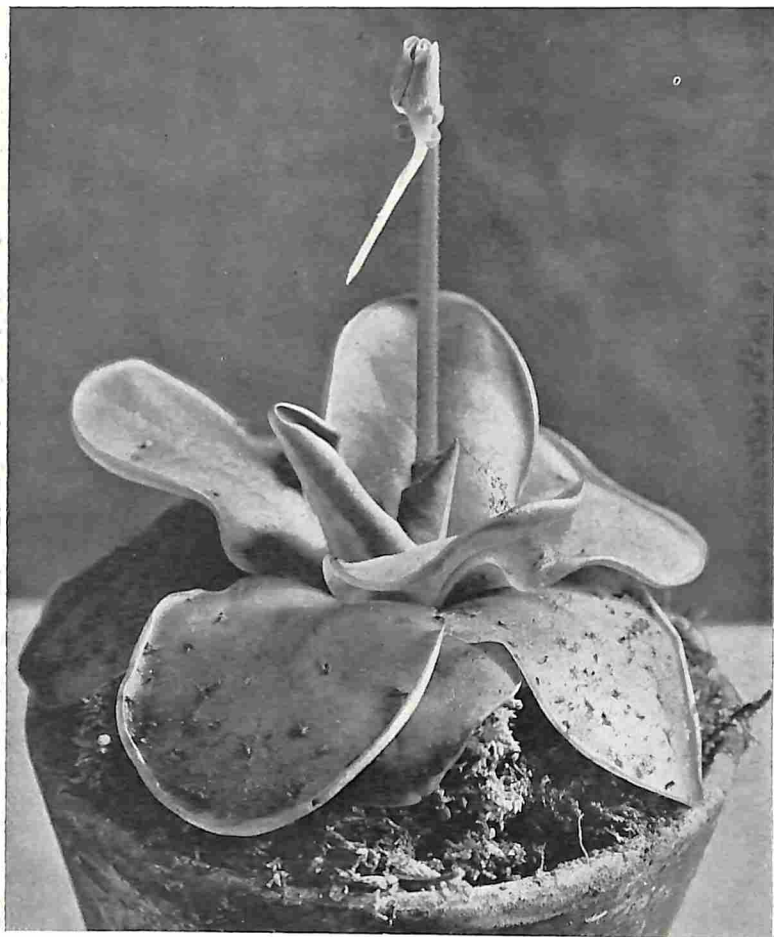
In onze eeuw van rusteloozen arbeid is daarvoor weinig plaats meer. De herinnering aan de vervlogen tijden zij hier nog eens opgefrischt.

A. F. VAN BEURDEN.

VLEESCHETENDE PLANTEN.

(Slot).

DE plant, welke ik thans ga bespreken, de *Dionaea muscipula* of het Amerikaanse Vliegenvangertje, behoort zeker tot de merkwaardigste voortbrengselen van het Plantenrijk. Darwin noemde haar reeds in zijn „Insectivorous Plants”, „one of the most wonderful in the world.” En inderdaad, ieder die deze plant voor het eerst ziet, haar snelle bewegingen gadeslaat en kennis neemt van haar bijzonderen bouw, staat verstomd. Toch heeft Darwin op meesterlijke wijze aangetoond dat al hetgeen ons bij het Amerikaanse Vliegenvangertje zoo verrast, een complex van eigenschappen en verschijnselen is, welke bij vele der hoogere planten in beginsel worden aangetroffen, maar hier in een bepaalde richting tot een zeer hoogen graad zijn gespecialiseerd en vervolmaakt, en merkwaardig is zeker dat een plant, op zoo schier volmaakte wijze toegerust voor den strijd om het bestaan, slechts op ééne plaats in de wereld wordt aangetroffen, n.l. in het oostelijk deel van Noord-Carolina in Noord-Amerika, waar ze op vochtige plaatsen groeit. Nergens elders in de wereld wordt zij gevonden, een geheel verschil dus met de *Drosera's*, die in ongeveer 100 soorten over bijkans de geheele wereld worden aangetroffen, van Noord tot Zuid en van Oost tot West, en het is een merkwaardig feit dat *Dionaea*, welke zulk een alledoeltreffendst aanpassingsvermogen voor de levensomstandigheden bezit, blijkbaar op den weg naar verdwijning zou zijn, en wel te vreemder, wijl de organen van *Dionaea* tot een hooger graad zijn gedifferentieerd dan die van *Drosera*. Elk orgaan toch heeft zijn eigen be-

VLEESCHETENDE PLANTEN.
MEXICAANSCH VETBLAD, PINGUICULA CAUDATA
SCHLECHT, OP WELKS BREED UITGESPREIDE BLADEN
TAL VAN KLEINE VLEGJES GEVANGEN ZIJN.

paalde functies, terwijl die bij *Drosera* in één bepaald soort van orgaan zijn vereenigd.

Voordat we daarop verder ingaan is het voor een goed begrip van zaken noodig dat we eerst de plant wat nader bezien. De *Dionaea muscipula* is een laagblijvend plantje, bloeiend met witte bloempjes en groeiend in den vorm van een wortelrozet, evenals dat met onze inlandsche Zonnedauw het geval is, waarop het dan, in het algemeen, ook wel iets gelijkt; maar de *Dionaea* is bladrijker, bezit grootere en forskere blaadjes, die ook voor een deel tegen den bodem gedrukt zijn. De blaadjes bestaan uit een bladachtig gevleugelden bladsteel, welke uitloopt in een nagenoeg cirkelronde, tweelobbege bladschijf. De vleugels der bladsteelen zijn niet overal en niet altijd even breed, maar beginnen smal aan den voet en worden naar boven toe allengs breder, tot ze plotseling hartvormig, of in een ronding, toelopen. De eigenlijke bladsteel loopt dan echter door, en gaat over in den middennerf van de bladschijf. Merkwaardig is, naar ik heb kunnen waarnemen in de cultuur, dat in den winter, als de planten in groei afnemen, en naarmate de bladschijfjes kleiner worden, de vleugels der bladsteelen zich verbreedden, zoodat er bij zijn, die een zuiver bladachtig uiterlijk hebben, met op den top een zwak ontwikkeld bladschijfje.

De bladschijf van elk normaal ontwikkeld blaadje bestaat uit twee bladhelften of lobben van bijkans ovalen vorm, die aan eene zijde voor het grootste gedeelte met den middennerf zijn verbonden, en aan de randen voorzien zijn van een 20-tal fijne lange tanden. De bladhelften zijn niet plat uitgespreid, maar staan in een hoek van ongeveer 60 tot 90 gr. op elkander. Ze bezitten aan de binnenzijde roodachtige kliertjes.

Op de binnenzijde van elke bladhelft bevinden zich tevens drie, soms ook wel vier, een enkele maal ook twee, korte stijve haren, die uitermate gevoelig zijn. Raakt men die aan of worden ze door een insect beroerd, dan zien we iets wonderlijks en onverwachts gebeuren, en die beide bladhelften plotseling naar elkander toe klappen, waarbij zij zich tevens naar elkander toe krommen en waarbij de tanden der bladranden op bewonderenswaardige wijze in elkander grijpen en elkander kruisen als saamgevouwen handen. Zoo'n blad is dan een kooitje geworden, voorzien van stevige tralies, waarbinnen een niet te klein insect hopeloos gevangen is. Zeer kleine insecten kunnen, als zij gevangen worden, wat vaak niet het geval is, wijl de bladlobben, al worden de haren door hen aangeraakt, niet dichtklappen, tusschen de kieren der tanden en van de bladlobben, die aanvankelijk nog bestaan, nog wel ontsnappen, maar grootere, die er niet door kunnen, zijn reddeloos verloren. Want nu begint een nieuw verrassend proces.

De beide bladhelften namelijk beginnen op de plaats waar de prooi beklemd zit en met de wanden van zijn gevangenis in aanraking is, uit de roodachtige kliertjes, waarmede de bladschijf aan de binnenzijde rijkelijk is voorzien, en die tot nu toe geen vloeistof afzonderden en volkomen droog waren, een slijmerig, kleurloos, zuurachtig vocht af te scheiden, welk vocht met de opgeloste stoffen uit het slachtoffer zich ook verder over de oppervlakte van de binnenzijde der bladlobben verspreidt, waardoor ten slotte alle klieren aan de afscheiding van vloeistof deelnemen, tot het slachtoffer ten scheidte geheel met de vloeistof is omgeven.

Zoo'n gesloten blaadje kan men thans heel goed met de maag van een dier vergelijken, want in het zure vocht dat in samenstelling met het dierlijke maagsap overeenkomt, worden de eiwitstoffen van de gevangen prooi opgelost, waarna het vocht met de opgeloste eiwitstoffen weer geheel door de kliertjes wordt opgezogen.

't Is de moeite waard de veranderingen na te gaan die zoo'n blaadje tijdens het verteeringsproces nog heeft ondergaan. De bladranden, waarvan de tanden aanvankelijk in elkander grepen, hebben zich hoe langer hoe stijver tegen elkander aangedrukt, zoodat er ten slotte geen enkele opening meer

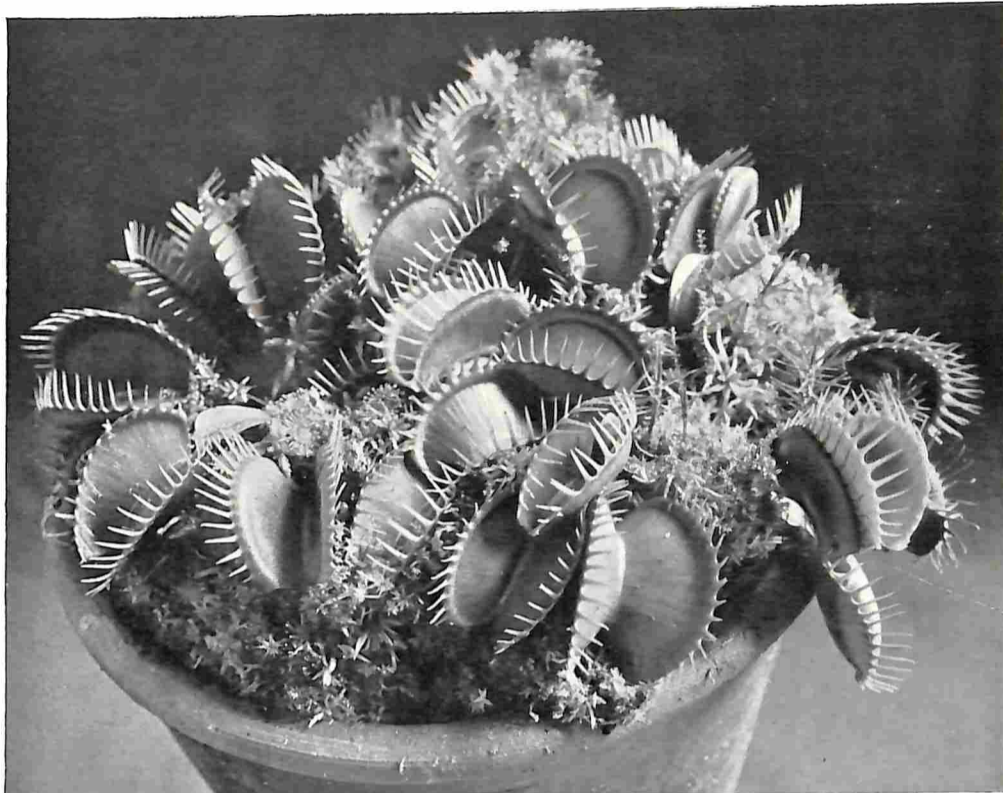

Foto C. Steenbergh.

VLEESCHETENDE PLANTEN.

AMERIKAANSCH VLIEGENVANGERTJE, *DIONAEA MUSCIPULA* ELLIS, MET GEOPENDE BLAADJES. GEREED TOT HET VANGEN VAN EEN PROOI. AAN DEN RAND VAN HET PLANTJE HIER EN DAAR EEN TOEGEKLAAPT BLAADJE, O. A. AAN DE RECHTERZIJDE, EN OOK LINKS.

aanwezig is. De tanden behoeven nu niet meer als tralies dienst te doen, en de beide tandenrijen staan thans nevens elkander, met de tanden recht vooruit gestrekt.

Na het verteringsproces dat pl.m. 10 dagen en ook langer duurt, opent het blaadje zich weer langzaam, maar het is den eersten tijd vrijwel gevoelloos, als verstijfd; toch kan een blaadje meer dan één prooi achter elkander verteeren, soms twee, soms drie, ook wel vier, maar dan gaat het meestal ook dood. Soms ook wel na één of twee insecten, wat wel met de grootte van de prooi zal verband houden.

Eens heb ik een groote kruisspin in een *Dionaea*-blaadje in doen sluiten. Den volgenden dag waren de beide bladhelften nog vaster tesamen gedrukt, dan dadelijk na het sluiten van het blad, en na een paar dagen was het blaadje volkomen stijf gesloten. De bladranden onder de tanden zaten als tegen elkander aangeplakt, en in het midden, waar de spin zat, hadden de wanden een buikig ronden vorm, als van een goed gevulde maag. Tegen het licht was de vorm van het slachtoffer duidelijk te onderscheiden.

Ik probeerde het blad te openen om te zien hoe het er binnen in het blad uitzag, door de bladhelften voorzichtig van elkander los te trekken; maar daar was geen denken aan. Ze zaten zoo stevig tegen elkander, dat ik bang was het blaadje te scheuren. 1) Maar door heel voorzichtig, langzaam en geleidelijk te blijven trekken, gelukte het toch het een klein kiertje te openen, en nu zag ik dat het blad binnenin geheel gevuld was met een troebele, vieze vloeistof, welke zoo ongeveer de kleur van de spin had aangenomen, zoodat toen reeds het slachtoffer geheel in ontbinding verkeerde.

Het blaadje bleef ongeveer 11 dagen gesloten. De afgescheiden vloeistof was toen weer geheel door de klieren van het blaadje opgezogen, en het opende zich langzaam.

De vloeistof is aanvankelijk bijna kleurloos, en scherper zuur dan bij *Drosera*. Ze is zóó overvloedig, zegt Darwin, dat uit een blad, waarin tevoren een opening gemaakt was, en waarop 45 uur te voren een klein stukje eiwit was geplaatst, de droppels vloeistof neer vielen.

Het gesloten blijven der blaadjes is ongelijk van duur. Darwin spreekt van vier gevallen, dat blaadjes, na het vangen van een prooi, nimmermeer opengingen, maar na 15, 24, en 35 dagen afstierven. Maar in de meeste gevallen gingen de blaadjes na toediening van voedsel in den vorm van eiwit, vleesch of kaas, na 6 tot 13 dagen weder open.

1) De samendrukkende kracht der lobben is zoo groot, dat, naar Dr. Canby aan Darwin berichtte, de blaadjes eener plant, bij geforceerde opening, na het loslaten der lobben, dicht sloegen met een hoorbaren klap.

Blaadjes die loos werden geprikkeld, heropenden ten deele zich na 7 tot 24 uren, en geheel na 32 uren. Maar ook al zijn ze niet geheel weer geopend, dan kunnen ze zich toch weer dadelijk sluiten, zoodra de gevoelige haren worden aangeraakt.

Den 26en Augustus j. l. des avonds te 8¼ uur, deed ik bij twee mooi ontwikkelde planten, door aanraking der haren aan de binnenzijde der bladschijven, alle blaadjes zich sluiten; dat waren bij het eene exemplaar 32 en bij het andere exemplaar 35 blaadjes. Den volgenden morgen om half negen, dus na ongeveer 12 uren, waren er bij het eerste exemplaar 9 blaadjes die nog geheel gesloten waren, terwijl er 23 bezig waren zich te openen en enkele zich reeds een halven en een geheel c. M. wijd geopend hadden. Van het andere exemplaar waren er van de 35 blaadjes 11 blaadjes nog geheel gesloten en 24 bezig zich te openen of waren reeds eenigszins geopend, gelijk die van het andere exemplaar.

Klaarblijkelijk heropenen de blaadjes zich sneller als geen prooi is bemachtigd en geen vloeistof door de kliertjes is afgescheiden, en het komt voor, dat wanneer zeer kleine insecten gevangen worden, die de kliertjes niet tot afscheiding hebben kunnen brengen, het blad zich spoedig weer opent. Het is alsof de plant tijdverlies wil voorkomen, alsof zij hare

vergissing bemerkt, en zoo spoedig mogelijk weer gereed wil zijn om een goede prooi te bemachtigen.

Hoe gevoelig echter de zes korte stijve haren op de bladlobben van *Dionaea* ook zijn, ze zijn, evenals de tentakeltjes van *Drosera* ongevoelig voor den krachtigsten regen en wind. *Darwin* liet waterdruppels en een dunne waterstraal van eenige hoogte op die haren vallen, zonder eenig effect. Evenwel is mij gebleken, als de planten met een sterken waterstraal begoten werden, b. v. uit een pijpgieter, dat dan verschillende blaadjes plotseling toeklapten; daartegenover kunnen eiwit houdende stoffen, op de blaadjes gelegd met vermindering van aanraking der korte gevoelige haren, langzame sluiting van het blad veroorzaken, welke beweging dus geheel verschillend is van de snelle sluiting, veroorzaakt door aanraking der gevoelige haren. Maar die sluiting is noodig om de kliertjes goed te kunnen doen functioneeren, wijl de kliertjes, door de sluiting der lobben, beter met het voedsel in aanraking komen.

Oudere bladeren, en die, welke reeds een flinke portie voedsel verwerkt hebben, worden veel trager in hunne bewegingen, soms zelfs geheel bewegingloos, terwijl het ook voorkomt dat slechts één der beide lobben op de prikkels reageert.

Wel heel anders is dus de inrichting voor het vangen van insecten bij *Drosera*. Waar bij *Dionaea* elk orgaan zijn eigen, afgebakende functie heeft, zijn die functies bij *Drosera* in één en hetzelfde orgaan, de klierharen of tentakeltjes, vereenigd. Bij *Dionaea* zijn de drie korte, stijve haren op elke bladlob uitsluitend bestemd om prikkels op te vangen, die tot het dichtklappen van het blaadje leiden. Maar zelf bewegen doen deze haren niet, noch scheiden zij vloeistof af. Bewegen doen alleen de bladlobben, en vloeistof scheiden alleen de roodachtige klieren aan de binnenzijde der bladlobben af.

Bij *Drosera* nu zijn het de tentakeltjes, die al deze functies alleen verrichten, die kleverige vloeistof afscheiden en daarmee de insecten vangen en vasthouden, terwijl ze zich naar het slachtoffer ombuigen. Zij scheiden vloeistof af, onafhankelijk van den invloed van prikkels van buitenaf, wat, zooals wij zagen, bij *Dionaea* niet het geval is. De *Drosera*'s werken dus minder omslachtig, en juist hierin, in deze vereeniging van functies in één soort van orgaan, zoekt *Darwin* de verklaring van het feit dat de *Drosera*'s boven de *Dionaea* „the most succesful in the battle of life” waren.

Ook bij *Dionaea*, evenals bij *Drosera*, geschiedt de bewegingsvoortplanting in alle richtingen door het celweefsel, en het gemakkelijkst in de lengterichting der celler, en wordt dus niet, als bij de dieren, geleid naar speciale punten of organen. Ze gaat, volgens *Darwin*, bij *Dionaea*, hoewel zeer vlug, ook veel langzamer dan bij de meeste of alle dieren, maar, zegt hij: „the greatest inferiority of all is the absence of a central organ, able to receive impressions from all points, to transmit their effects in any definite direction, tot store them up and reproduce them.”

Ik kom nu tot de cultuur dezer plant, welke ten onzent in kassen onder bepaalde voorwaarden zeer goed mogelijk is. Veelal wordt ze vermeld als een plant voor de koude kas, maar betere resultaten kreeg ik in een warme kas, waar ik ze kweekte met 50 en meer krachtig ontwikkelde blaadjes per plant. Ook heeft de ervaring mij geleerd af te wijken van de meestal aanbevolen recepten van verschillende grondmengsels. Ik kweek ze gemakkelijk uit zelfgewonnen zaden op losse turven op, en later in enkel frissche sphagnum (veenmos), terwijl nooit anders dan met regenwater wordt gegoten, wat van essentieel belang is. In den winter hebben de planten een moeilijken tijd. De vangblaadjes worden dan kleiner of verdwijnen geheel, terwijl de bladvleugels der bladsteelen in breedte toenemen; ze moeten dan onder glasstolpen door de gevaarlijke maanden heengeholpen worden, om vroeg in het voorjaar, als de stijgende zon ze tot nieuwen groei prikkelt, van versche frissche sphagnum te voorzien, en opnieuw te zetten in voor de helft met schoone potscherven gedraineerde nieuwe of gereinigde potten.

Merkwaardig is dat *Darwin* in zijn boek over „Insectivorous Plants” in een noot reeds van een overeenkomende cultuurwijze gewag maakt, welke door *Edward Payne*, Brouk House Gardens, Fulwood, te Preston in Engeland, in de „Gardeners' Chronicle” van 10 Oct. 1874 werd beschreven.

Payne vestigt in dat artikel, van 46 jaar geleden, de aandacht er op, dat in de eerste plaats de planten goed moeten worden gedraineerd, wat hij als het geheim van succes be-

Die heer Surecht wilt my verstaan
Wat alu den muulden doct wort ingedon

DE ZEVEN WERKEN VAN BARMHARTIGHEID.
V. HET HERBERGEN VAN PELGRIMS.

schouwt. Hij vulde zijn pannen op met schoone steentjes, waarover hij een laag sphagnum legde, en waarop weer een mengsel van peat (varenwortel) en sphagnum (veenmos) en stukjes houtskool ter grootte van erwten. Daarin werden de planten uitgeplant en rondom goed aangevuld met levende sphagnum, waarna ten slotte de geheele oppervlakte met dezelfde mossoort werd afgedekt. Dan werden de planten zacht aangegoten en op een zonnige plaats in de warme kas gezet, welke ook hij prefereert boven de koude kas, wijl zij in de eerste beter groeien. Hij verkreeg op deze wijze prachtige planten, welke een sieraad waren voor de kas en op tentoonstellingen. Men ziet, l'histoire se répète.

Dit alles klopt met den aard en levensverrichtingen der plant. De wortels bij *Dionaea* toch zijn maar klein en weinig in aantal. Zij dienen blijkbaar, evenals bij de *Drosera's*, alleen voor de opname van water. Maar een verschil met de *Drosera's*, die ten onzent in den vorm van een winterknop overwinteren, is, dat *Dionaea muscipula* in den grond een soort van bolletje vormt van eenigszins vleezige, los tegen elkander aansluitende witte schubben, bestaande uit de overblijvende bladvoeten der blaadjes, waarin voedsel wordt vastgelegd.

Bij het optreden der bladeren als voedselopnemers toch, kan een sterk ontwikkeld wortelgestel achterwege blijven, omdat het voornaamste voedsel niet uit den bodem behoeft te worden opgenomen. Dit verklaart dus tevens, waarom deze planten aan een zoo weinig voedselrijken bodem als veenmos oplevert, volkomen voldoende hebben.

Tot slot laat ik een plantje van het Mexikaansch Vetblad, *Pinguicula caudata*, zien, (blz. 452), dat verwant is aan ons inlandsch Vetblad, *Pinguicula vulgaris*, behoorende tot de familie der *Lentibulariaceae*, dat op dezelfde wijze als de *Dionaea* wordt gekweekt. Deze plant vangt ook insecten, zooals op de foto heel goed te zien is. Maar hier geschiedt het anders, en meer op de wijze van *Drosophyllum lusitanicum*. De bladen zijn echter breed, en liggen meerendeels plat op den bodem. Ze zitten vol kliertjes, die rijkelijk slijmachtige vloeistof afscheiden, waarmede kleine insecten worden vastgehouden, en waarin ze worden verteerd, waarna de plant de met de organische stoffen der diertjes verzadigde vloeistof weder opzuigt. De bladranden krullen zich vaak daarbij een weinig om, zoodat ook hier bewegingen bij het vangen en verteeren plaats vinden, al is de beteekenis daarvan niet zoo groot als bij de andere besproken soorten.

Er zijn nog heel wat meer vleeschetende planten, de Bekerplanten (*Nepenthes*), de Kokerplanten (*Sarracenia's*), het Blaasjeskruid (*Utricularia's*), enz., maar die laten we thans, hoe merkwaardig ook bij deze de vanginrichtingen zijn, buiten beschouwing, wijl zij niet, als de andere vermelde soorten, bij het vangen bewegingen uitvoeren, en dus in een andere groep kunnen worden samengebracht.

Mogelijk dat later nog eens gelegenheid wordt gegeven om daarop terug te komen.

A. J. VAN LAREN.

De zeven werken van Barmhartigheid.

(Slot).

De vijfde schilderij verbeeldt het herbergen van pelgrims, met het onderschrift:

die heer spreekt wilt mij verstaen
wat ghij den minsten doet wert mij gedaen

De zesde stelt voor het verplegen van zieken, en heeft het onderschrift:

wilt ziecken ende crancken vysenteren
u loon zal ewelick vermeren

De zevende ten slotte vertoont het verlossen van gevangenen. Er onder leest men:

die gevangen verlost met caritaten
het comt hier nae zijder ziele te baten

Mogen deze regelen de minnaars van middeleeuwsche kunst opwekken, pogingen in 't werk te stellen om de zeven werken van barmhartigheid in het Rijksmuseum op te sporen, en moge het Rijk een werk van barmhartigheid en — rechtvaardigheid verrichten, door ze spoedig aan Alkmaar's St. Laurenskerk terug te geven.

WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR

DOOR F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz—Schönberg).

XIII. DE OVERWELDIGER.

INTUSSCHEN namen de spookachtige, zenuwachtig makende geluiden toe; leelijke geluiden op zulk een plaats op zulk een tijd, berekend om iemand de haren te berge te doen rijzen.

Er kwam iets door de duisternis in het bosch. Wat het was, was moeilijk te zeggen. Het maakte een flauw geluid op de geurige naalden, een geluid, zoo fijn, dat alleen maar een uil, die scherp zijn kop omdraaide, het kon hooren. Over een open plek schoot een lichaam, dat zeker een konijn was, en erachter jagend als jachthonden jagen op een spoor, kwamen andere gestalten, drie, in langen, springenden galop — en zij waren wezels. Een oogenblik daarna volgde stilte, toen een plotselinge, scherpe, fijne schreeuw, en weer stilte. Blijkbaar was het konijn gepakt.

De uil kwam tusschen de wezels en hun prooi, zonder eenige

DE ZEVEN WERKEN VAN BARMHARTIGHEID.
VI. HET VERPLEGEN VAN ZIEKEN.

waarschuwing. Het was niet onze vriend, maar een langoorige uil, de maker van het malle geblaf, gegrom en gesis. Hij wachtte niet. Men wacht niet als men de prooi steelt van den jagenden wezel. Het wordt in de wildernis niet als verstandig beschouwd; soms maakt het van den dief de prooi. Hij rukte het konijn weg onder den neus der wezels, uit hun druipende bekken en vluchtte. En iets, dat hij niet had gezien, een lange, lage gestalte, sprong op hem toe, terwijl hij uit het heidekruid opsteeg. Gillend liet hij het konijn vallen, maar het ding dat had gesprongen, hechtte zich vast aan zijn borst en hing daar als een dood gewicht. Het was een wezel, en daar had hij niet op gerekend.

Toen kwam de Overweldiger. Zonder praatjes kwam hij en met een ruk, die den langoorigen uil den eenen kant en den verbaasden wezel hals over kop den anderen kant opjoeg. Het kleine dier kwam op zijn neus terecht, ging een keer kopje duikelen en draaide zich oogenblikkelijk om teneinde den dood te ontmoeten, die hem, zooals hij wist, volgde. Terzelfdertijd uitte hij een vreemden, hoogen, brabbelenden kreet om hulp, die wezels in het leven scheen te roepen. Zij kwamen overal vandaan, haastig, uit de duisternis aanrennen.

Toen zagen die redders, die wezels, een vreemd ding. Zij zagen een groote, gevleugelde gestalte plotseling naar den wezel duiken. Hij was daar geheel zichtbaar, dat kleine dier, vóór het bukken plaats had, niet er na, evenmin kon alle zoeken hem terug vinden. Een oogenblik was hij een levende bewegende verschrikking, en het volgende was hij — een herinnering.

Daarna hield de konijnenjacht op, en de jagers gingen elk huns wegs. Het is moeilijk te jagen met eenig genoegen met de mogelijkheid van een reusachtig monster, dat ieder oogenblik uit het niet op iemand kan neerschieten, en iemand in het niet kan meenemen zonder eenigen tijd voor een verklaring. En op een halve mijl afstand zat de hoornuil zijn gevangen wezel op te eten op den platten bovenkant van een grooten grijzen steen.

Daar verraste de dageraad hem, betrapte hem op heeterdaad, terwijl hij zat, gehuld in den mist, genietend van het heerlijke maal van een jager, die had gedood met gevaar en slimheid. De liefde van den hoornuil voor den dag was even groot als de liefde der dagvogels voor hem en dat was heelemaal geen liefde. Hij zeilde dus over het moeras met allen spoed naar het thuis, dat hij had gekozen onder de dolmen.

Hij zag groote, adelaarachtige vogels uit de meren van mist, die de dalen verrieden, langs den hemel naar boven kruipen — zij waren buizerds. Hij zag een mageren, brutalen vogel hoog in den wind heen en weer zweven, die de laatste der vrouwen was. Hij hoorde het spottende gekras van een raaf omhoog, zag de sombere schaduw, van den schurk langzaam in den mist verdwijnen en maakte snel dat hij wegwam.

Toen had hij zaken — snelle en stille zaken — met een haas, die over den kam van een berg kwam aanhinken. Hij kwam juist op hem toe, terwijl hij de helling opging — hij vloog laag — en zag hem niet — maar voelde hem wel. Wij mogen hier wel zeggen, dat wat volgt zulk een doodelijke verschrikking is voor den haas, dat zijn oogen zoo gegroeid zijn dat ze achterwaarts kijken. Of het dier kan niet of wil niet voor zich uit zien, wat jammer was, tenminste voor dien haas in het bijzonder.

Het was in de volle glorie van de ontwaakte zon dat de hoornuil[®] weer bij zijn dolmen kwam. Men had zijn nadering op honderd meter afstand kunnen hooren, want hij was niet alleen; er waren andere — niet weinig, die hem gezelschap hielden. En de ratten en de gevederde ratten, de eksters, die deze bizondere plek bewoonden, en woonden tuschen de dolmens en grafstee- nen, keken op vol schrik.

De komst van den uil — den machtigen Overweldiger — was wonderbaar om te zien. Hij vloog als het ware in een stralenkrans van vogels, en iedere vogel was, zoo goed hij kon, aan het vloeken. Zij drongen tegen hem op onder het vliegen en als er iets kon zijn om den toestand erger te maken, was het wel het doode gewicht van den slappen, levenloozen haas, dien hij in zijn klauwen hield. De dolmen, dien hij tot zijn woning had gemaakt, was slechts bereikbaar door een nauwe opening in de slingerplanten, die het gegroeid hadden. Hierheen gleed de uil op uitgestrekte vleugels, en zag pas toen hij op twee meter afstand van de plek was, dat een kop in die opening stak. Het was geen mooie kop, met platliggende ooren, ontbloote tanden, en oogen, die als kolen brandden. Het had de kop van een duivel kunnen zijn, als hij niet behoord had aan een wilde kat. De kat scheen niet lekker; er was een trek op zijn gelaat, die sprak van verbazing, schrik en woede. Hij voelde zich niet lekker, want hij had vergift gegeten.

De uil schoot plotseling naar den grond, terwijl de vogels — de piepers en de kwikstaartjes, de tapuiten en gorzen — in een wolk om zijn kop vlogen. Hij had geen bepaald verlangen om die wilde kat nogmaals in een nauwe ruimte te ontmoeten. Aan den anderen kant deed zijn tegenwoordige toestand hem ook al

geen genoegen; hij was tusschen die twee en het zonlicht beslist ongelukkig.

De vlammentong, die uit het andere einde van het boschje kwam — op ongeveer honderd en vijftig meter afstand, denk ik — en de kogel, die een hoog liedje zong en volgde, kwam ietwat onverwacht.

Er was een zacht geluid, lijkend op: „Phut” en de uil sloeg zijn vleugels uit op een zonderlinge manier. Daarna kwam een knal — het korte, kwaadaardige geluid van een geweer — en de kop van de wilde kat verdween plotseling uit het gezicht.

(Wordt vervolgd).

DE ZEVEN WERKEN VAN BARMHARTIGHEID.
VII. HET VERLOSSEN VAN GEVANGENEN.